

interview Burgemeester Gerd Leers riep vóór zijn val de hulp in van bestuurskundige Arno Korsten. Het mocht niet baten.

door Rudie Kagie

Late reflectie, maar toch

Burgemeesters struikelen zelden over één incident,' weet hoogleraar bestuurskunde Arno F.A. Korsten. Vier jaar geleden onderwierp hij de 'factoren, omstandigheden, patronen en preventie- en interventiemogelijkheden' bij het voortijdige vertrek van tientallen burgemeesters aan wetenschappelijk onderzoek. Sindsdien geldt Korsten, verbonden aan de Open Universiteit en de Universiteit Maastricht, als een expert op het gebied van *De vallende burgemeester* (zoals zijn samen met prof. dr. Harrie Aardema geschreven publicatie was getiteld). Met de Maastrichtse burgemeester Gerd Leers als coauteur was Korsten eerder verantwoordelijk voor het boek *Inspirerend leiderschap in de risicomaatschappij* (2005), waarvan de strekking luidde dat gezag 'meer gezicht' behoeft en niet mag blijven steken in crisismanagement. Zij schreven het nadat Leers was geëerd als 'beste burgemeester' van het land. Begrijpelijk dus dat Leers nog vóórdat *NRC Handelsblad* op zaterdag 10 oktober vorig jaar onthulde dat hij door de aankoop van een vakantiehuis aan de Zwarte Zee in een Bulgaars beleggingsavontuur verstrikt was geraakt, de hulp van de bevriende bestuurskundige inriep. Op drift geraakte lokaal bestuurders stonden in die dagen sowieso in het middelpunt van de belangstelling. Korsten voorspelde bij Omroep Brabant dat het gemis aan zelfreflectie Ruud Vreeman in Tilburg lelijk zouden opbreken – precies zoals enkele weken later geschiedde. In Den Helder struikelde Stefan Hulman over zijn dubbele woonlasten die voor rekening van de gemeente kwamen.

De verwachting was dat de negatieve publiciteit over de Bulgaarse transactie niet direct dramatisch zou uitpakken voor de populaire Leers, al adviseerde Korsten hem direct om optimale openheid te betrachten.

De gemeenteraadsvergadering in Maastricht, waarbij Gerd Leers (rechts) opstapte

De burgemeester deed er verstandig aan om ruiterlijk toe te geven dat hij zich verre had moeten houden van de Oost-Europese vastgoedescapades waarin een van zijn ambtenaren in de vrije tijd betrokken was. En hij moest maar zo snel mogelijk afstand doen van de omstreden villa, bijvoorbeeld door het beheer over te hevelen naar een daartoe op te richten onafhankelijke stichting. Korsten: 'De hoop was dat die erkenning krediet zou opleveren. Weliswaar late reflectie maar toch reflectie.'

Het mocht niet baten. Woensdagavond 13 januari voerde een meer-

derheid van de Maastrichtse gemeenteraad de druk op Gerd Leers zodanig op dat die zijn conclusie trok en zelf opstapte. Rond half twee die nacht signaleerde adviseur Korsten bij de zojuist gevallen burgemeester 'een mengeling van boosheid, teleurstelling, berusting en opluchting'. Het was Leers niet gelukt om de gekozenen te overtuigen met een doordachte speech, waar Korsten en collega-adviseur Cees Verstedden (oud-gemeentesecretaris van Utrecht) het hunne aan hadden bijgedragen. Al in de eerste termijn van het debat eisten twee van de coalitiepartijen het vertrek van de burgemeester, zonder op de speech in te gaan.

De vraag aan professor Korsten ligt voor de hand: in hoeverre voldoet de val van de Maastrichtse burgemeester aan de sjablonen die de beroepsgroep vol-

gens de studie *De vallende burgemeester* noodlottig worden? Sinds 2000 ruimden circa vijftig burgemeesters gedwongen het veld; het betrof vrijwel uitsluitend vijftigplussers. Ongeveer de helft van de betrokkenen kreeg het verwijt dat de zelfreflectie ver voor de eigenlijke val te wensen overliet. 'Leers struikelde over een integriteitskwestie die hoofdzakelijk een privézaak was. Dit was een uniek geval,' vindt Korsten. 'Want waar hebben we het over? Een vakantiehuis in Byala dat werd verworven op een manier die geen schoonheidsprijs verdient. In zijn eerste en laatste woord tegenover de raad erkende Leers dat hij onhandig had gemanoeuvreerd. Hij is door het stof gegaan. Op het moment waarop Leers door de Maastrichtse raad naar huis werd gestuurd, overleefde Balkenende in Den Haag een de-

'Leers erkende zijn onhandigheid. Hij is door het stof gegaan'

bat over de Nederlandse betrokkenheid in Irak. Logisch dat hij zich nu afvraagt waar de proportionaliteit blijft.'

Een onderzoek door het Bureau Integriteit Nederlandse Gemeenten (BING) wees uit dat Leers 'niet in strijd met enig wettelijk voorschrift heeft gehandeld', al was op een paar detailpunten 'mogelijk en bij enkele zelfs zeker de schijn van belangenverstrengeling ontstaan'.

Bron van de misère is een inmiddels ziek thuis zittende gemeentebnnaar die voor veertig miljoen euro aan Europese subsidies voor Maastricht wist binnen te ha-

'De man deugt', zei de GroenLinks-woordvoerder over Gerd Leers

len en vervolgens met evenveel enthousiasme, nu in zijn hoedanigheid van grootaandeelhouder van een Bulgaarse investeringsmaatschappij, de burgemeester wist te porren om 2,2 ton eigen geld te steken in een nog steeds niet afgebouwde villa.

C urieus genoeg struikelde Leers niet over het rapport ('de man deugt', zei de GroenLinks-woordvoerder), maar omdat sprake was van 'tanend gezag'. Hoe zou deze burgemeester ooit nog wethouders of raadsleden de maat kunnen nemen als die de integriteitscode schenden? Bestuurskundige Korsten voorzag de in het nauw gedreven Leers gratis van advies. Noem het een vriendendienst. 'Leers kwam volgens mij goed uit dat BING-rapport naar voren, van ambtsmisbruik is geen sprake, maar blijkbaar niet goed genoeg om politiek te overleven,' resumeert hij. 'Wellicht

dat zijn stijl van besturen hem met terugwerkende kracht werd kwalijk genomen. Na zijn vertrek werd zijn voortvarende aanpak van veiligheid en openbare orde geprezen. Daarbij stelde hij de portefeuilles van wethouders of gemeentelijke afdelingen niet voorop. Probleemgericht werken verdraagt zich niet altijd met portefeuillegericht werken en daar maak je niet veel vrienden mee. Misschien had het geholpen als de wethouders wat meer hadden kunnen gloriëren.' ■

Nieuws!

Jonathan van het Reve

Pronken met ambities voor de verre toekomst is fijn en gevaarloos

d e Amsterdamse wethouder van Zorg en Milieu Marijke Vos had deze week weer eens slecht nieuws voor de gemeenteraad. Ondanks al haar pogingen van de afgelopen jaren om de stad groener te maken, is de Amsterdamse uitstoot van CO₂ in die tijd alleen maar gestegen. In 2007 werd meer uitgestoten dan in 2006, en in 2008 werd meer uitgestoten dan in 2007.

Toch vindt Vos niet dat ze gruwelijk heeft gefaald: 'Uit de cijfers blijkt dat het op de korte termijn in een stad als Amsterdam moeilijk is om de gewenste ombuiging te realiseren van een stijging naar een daling van de CO₂-uitstoot.' Goh.

Haar treft dus geen blaam, en ondanks deze teleurstellende cijfers blijft het gemeentelijke voornemen uit 2007 dapper overeind: in 2025 moet Amsterdam veertig procent minder CO₂ uitstoten dan in 1990. Dáár gaat het om. Best ambitieus, want de huidige regering heeft voor dat jaar een landelijke uitstootreductie van dertig pro-

REIN VAN ZANEN/WFA

cent voor ogen. Niet zeuren dus, want Amsterdam legt de lat nog altijd hoger dan de rest van Nederland – is dat niet moedig van Vos?

Nee. Het probleem met zulke lange-termijn beloften is namelijk dat ze helemaal niets betekenen. Als 'de ambitie' een vermindering van vijftig procent was geweest, of van zeventig, dan lag Vos net zo min op schema als nu: de uitstoot is namelijk gestegen in plaats van gedaald. Haar conclusie zou dan ook precies dezelfde zijn: 'Het is moeilijk, maar we gaan door.' De cijfers doen er politiek gezien dus nooit iets toe. En wat als het straks nog erger wordt, en de uitstoot in 2009 blijkt explosief te zijn gestegen – zou Vos dan opstappen? Natuurlijk niet.

De cijfers doen er politiek gezien dus nooit iets toe

De politieke bewering dat de CO₂-uitstoot in 2025 of 2050 zus of zo zal zijn, is namelijk volstrekt gratis en van geen enkele betekenis.

Al was het maar omdat de gemeente vrijwel geen invloed heeft op technologische vooruitgang: als zonnepanelen in 2018 vier keer zo efficiënt en vijf keer zo goedkoop zijn als nu, dan maakt Amsterdam bijvoorbeeld een goede kans. Maar als dat inderdaad gebeurt, en geheel ondenkbaar is zoiets niet, dan is dat geen verdienste van Marijke Vos.

En als het niet lukt? Als het straks 2025 is en er is nog steeds geen enkele verbetering opgetreden, wat dan? Marijke Vos is dan misschien wijnboer in Frankrijk of burgemeester van Nijmegen – niemand die haar dan nog iets doet.

Het is goed om een visie te hebben, en grote problemen los je niet in een paar jaar op. Maar goede sier maken met toekomstbeelden waar je zelf geen enkele controle over hebt en waar nooit politieke consequenties aan kunnen zitten als ze geen werkelijkheid worden, is niet meer dan gratis scoren met loze beloften. En dus verkeerd. ■